

Kehitysmaa vai teollisuusmaa – mitä ongelmia käsitteisiin sisältyy?

Maailman muuttuessa vanhat käsitteet ovat aikansa eläneitä ja käyttämiemme käsitteiden tulisi muuttua kuvaamaan paremmin vallitsevaa tilannetta. Korvaajia termejä ei ole helppo löytää.

Monille tutuimmat maailmaa jaottelevat käsitteet ovat **kehitysmaa** ja **teollisuusmaa**. Käsite kehitysmaa niputtaa alleen enemmistön maailman maista Brasiliasta ja Kiinasta Syyriaan, Armeniaan ja Malawiin, vaikka tuloerot näiden maiden välillä ovat valtavat. Termi on tilastojien ja avunantajien luoma ja tarkoittaa pitkälti maita, joille annetaan apua. Teollisuusmaa kuulostaa sekin aikansa eläneeltä käsitteeltä, koska monissa ”kehitysmaissa” on nykyään paljon enemmän teollisuutta kuin ”teollisuusmaissa”.

Ylipäätään koko kehityksen käsite on ongelmallinen. Se sisältää ajatuksen siitä, että jotkut ovat edellä ja toiset jäljessä, sekä antaa joillekin vallan määrittellä tavoitellun kehityksen tason. Jonkun maan kutsuminen kehitysmaaksi synnyttää mielikuvia niin maiden ulko- kuin sisäpuolella. Lisäksi siihen sisältyy stereotyyppisiä käsityksiä, jotka eivät välttämättä pidä paikkaansa.

Korvaavia ilmauksia on useita, mutta mikään niistä ei ole muita toimivampi tai vakiintuneempi. Esimerkiksi Maailmanpankki jaottelee maat kansantuotteen mukaan **alhaisen tulotason**, **alhaisen keskitulon**, **ylemman keskitulon** ja **korkean tulotason maihin**. Toinen jako on YK:n inhimillisen kehityksen indeksi, jonka alin lokero on **vähiten kehittyneet maat** eli LDC-maat. Toisaalta esimerkiksi Nicaragua ei ole LDC-maa, vaikka on edelleen todella köyhä.

Virallisissa yhteyksissä puhutaan usein **maailman köyhimmistä maista** ja **keskituloisista maista** tai **nousevista talouksista**. Tosin nousevien maiden lisäksi ei taida olla yhtäkään kunnolla laskevaa maata ja kaikki maat kehittyvät ainakin jossain määrin. Lisäksi valtaosa maailman köyhistä ihmisistä on jo vuosia asunut muualla, kuin kaikkein köyhimmissä maissa. Myös Euroopassa on paljon köyhyyttä ja Yhdysvalloissakin asuu 3,2 miljoonaa ihmistä, joiden voisi katsoa elävän äärimmäisessä köyhyydessä. Rikkaampien maiden kohdalla taas on käytetty termejä vanhat teollisuusmaat tai läntiset teollisuusmaat.

Akateemisissa piireissä ja järjestöjen parissa on puhuttu **globaalista etelästä** ja **globaalista pohjoisesta**. Nämä käsitteet luotiin poistamaan aiempien käsitteiden luomia negatiivisia mielikuvia kehittyneen ja kehitettävän sekä vauraamman pohjoisen ja köyhän etelän väliltä. Ne kuvaavat myös valtarakenteita ja sitä, miten globaali järjestelmä luo eriarvoistavia asetelmia, joissa pohjoinen hyötyy ja etelä ei.

Yksi keino on unohtaa termit ja puhua valtioista omilla nimillään, mutta aina se ei ole mahdollista. Toinen vaihtoehto olisi käyttää maantieteellisiä alueita samaan tapaan kuin puhutaan Pohjoismaista. Voitaisiin esimerkiksi puhua Itä-Afrikasta, Andien maista ja Karibiasta.